

פרק ז'

יחידה 18 - ההכנות למלחמה: בחירת הלוחמים וחלום המדיינים (א'-י"ד)

28 ספר שופטים | פרק ז'

שאלת העמקה: מה לעתכם ניתן ללמוד על עם ישראל מכך שרק 300 איש לא כרעו על ברכיהם לשתות?

שאלת הפנמה: כתבו במחברתכם מכתב שכותב אחד מ-300 הנותרים למשפחתו, לפני צאתו למלחמה. מה הוא מספר להם? כיצד הוא מרגיש?

אספני היקיה,

6. השלימו במחברתכם: באותו הלילה אמר ה' לגדעון לקום...
7. "ואם ירא את..." - מה הציע ה' לגדעון כדי שיתחזק ברוחו?
8. מה שמעו גדעון ומחנה מדיין "איש מספר ליעהר"? החלים: ... פתרונו: ...
9. מה הבין מכתב גדעון על מצב המדיינים? וכיצד התחזק בכך גדעון בביטחונו בה?

27 ספר שופטים | פרק ז'

פרק ז'

המשור הכיבוש	מנשי השופטים				שני מעשים נוראים
	השופטים הראשונים	השופטים האחרונים	פסל מיכה	פילגש	
א-ב	ב-ג	ד-ה	ו-ז	ח-ט	י-יא

יחידה 18 - ההכנות למלחמה: בחירת הלוחמים וחלום המדיינים (א'-י"ד)

בארי מלים

דושי" - בביק (באריית צפרא).
קצה המשישי" - השומרים וכל שקי בידם בקצה המטה.
עפלים במטק" - זוגים במטק.
עליל לום ששישי" - קצת סטרים (צללה) שטאחה על גבי מלחם.
מחפשי" - מחפשי ומבגלים בעת מלחמה.
מחפשי מלכ" - מחפשי מלכ.

1. "וישכם ויבעל הוא גדעון וכל העם אשר אתו".
א. היכן חנו גדעון והעם?
ב. היכן היה מחנה מדיין?
2. ה' ציווה את גדעון לברר (לצרוף) את העם היוצא למלחמה. מה הסיבה לכך?
3. א. מהו הבירור הראשון שנצטווה גדעון לעשות?
ב. כמה חזרו מן העם?
4. מהו הבירור השני שנצטווה בו גדעון?
5. א. איזו תכונה נדרשת מהלוחמים של גדעון?
ב. חשבו: מדוע דווקא המלקקים בידיים הם אלה שבבחרו לצאת לקרב?

הקדמה

גדעון וחייליו מתכוננים לקרב נגד מדיין. גדעון חונה בעין חרוד השוכנת למרגלות הגלבוע, בקצה הצפון מערבי שלו. הגלבוע הוא רכס הרים שגובל במערב עם עמק יזרעאל ובצפון בעמק חרוד. בתוך עמק יזרעאל נמצא רכס של הרים המכונה גבעת המורה (בימינו סמוך לעיר עפולה), שם חונים המדיינים.

שלושה גורמים מרכזיים יכולים לסייע לצבא לנצח במלחמה:

1. יתרון משמעותי של צבא שנלחם הוא העדיפות המספרית של החיילים על פני האויב. ככל שהמלך גייס יותר לוחמים לקרב - הסיכוי לניצחון עולה. עם זאת חשוב להדגיש כי עדיפות מספרית אינה הקריטריון הבלעדי להבטחת הניצחון במלחמה.
2. כדי לנצח במלחמה יש להקפיד על רמה גבוהה של תכנון וביצוע של הקרב, וכן לדאוג ליישום התוכניות המלחמתיות עד להשגת ניצחון במלחמה.
3. רוח הלחימה של הלוחמים מעידה על כוונה ועל נכונות מלאה להילחם מתוך הכרה בצדקת הדרך. פער גדול היה בין עם ישראל למדיינים בשלושת הגורמים האלה, אך בעזרת ה', עם ישראל ניצח במלחמה.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

1. מדוע הימנעות ממידת הגאווה כה חשובה לפני היציאה למלחמה?
2. מדוע דווקא הלוחמים שליקקו את המים מתוך ידיהם ולא כרעו על ברכיהם לשתות מן המים הם אלו שנבחרו?
3. עד כמה חשובה רוח הלחימה של צבאות הלוחמים? נסו לחשוב על צבא גדעון ועל צבא מדיין.
4. חשבו, מה פשר חלום לחם השעורים?

אפשרויות למענה ולדיון

הבים מהעם התגייסו למלחמה. הקב"ה מורה לגדעון לאפשר לירא ורך הלבב לשוב אל ביתו. הקב"ה מסביר שדילול שורות הלוחמים נועד למנוע גאווה של העם אחרי הניצחון. כאשר הלוחמים לא באים כדי להציל את עם ישראל מחילול ה' הנובע משליטת מדיין בארץ, אלא ממניעים אישיים, יכולה לתפוס את הלוחמים מידת הגאווה. מלחמה זו הנה מלחמה אמונית, וככזו חשוב שהלוחמים ילחמו אך ורק ממניעים אמוניים ולא משיקולים אישיים.

גדעון ממשיך בדילול שורות הלוחמים לאור צו ה', ומעמיד את הלוחמים במבחן. הלוחמים המלקקים את המים כמו כלבים, מעידים על שפלות רוחם. הלוחמים השואבים את המים בידיהם ומביאים את המים אל פיהם (ולא יורדים אל המים), מעידים על אופיים החזק.

בסופו של דבר נשארים עם גדעון לוחמים מובחרים המאופיינים במידות הבאות:

1. זריזות.
2. גבורה.
3. הסתפקות במועט.
4. נכונות לקרב.

אך בחירת לוחמים מאומנים ומיומנים אינה מספיקה לגדעון. ה' רוצה לחזק את רוח הלחימה שלהם. גדעון שומע שיחה תמימה המבטאת את הלך הרוחות בכל מחנה מדיין. החלום שהמדייני מספר לחברו מגלה שבעצם המדיינים מפחדים מפני ישראל, למרות העדיפות המספרית שלהם.

פשר החלום:¹² לחם השעורים, מעין מצה עבה אפויה מקמח שעורים, מסמל את ישראל, שבעיקרם היו אנשי חקלאות. האוהל מסמל את ההתכוננות למלחמה של מדיין. אולם אוהל, בשונה מבית, הוא עראי, ורוח חזקה יכולה להעיף אותו. לחם השעורים מעיף את האוהל והופך אותו על פניו.

גדעון שומע את הפחד הקיים במחנה האויב, ומבין שה' מלווה את עם ישראל לניצחון מוחלט על מדיין ועל שאר העמים.

המסרים העולים מן היחידה

1. **ביטחון בה'** - אחרי שגדעון שומע את החלום, הוא מתמלא בביטחון בה' ויוצא למלחמה בצורה מתוכמת.

2. **קבלת הדין** - גדעון מקבל את הדין ואינו מתווכח על צמצום מספר החיילים.

הצעות להמחשות ולהרחבות

ניתן להמחיש את הקושי בשתייה בעזרת הידיים לעומת שתייה ישירה בעזרת הפה. דבר זה ימחיש את הגבורה של 300 איש.

שאלת הפנמה: תארו כיצד חש אחד הלוחמים שנשאר מכל האלפים ונבחר להילחם במדיין.

יחידה 19 - המלחמה במדיינים (ט"ו-כ"ה)

30 ספר שופטים | פרק ז'

12. לפיכם מפה ובה נחלות השבטים. הקרב התרחש בעמק יזרעאל (שבנחלת יששכר). עיינו במפה ובפסוקים וענו:
 א. אילו שבטים מוזכרים ומגיעים מיד להילחם במדיינים?
 ב. לאיזה שבט שולח גדעון מלאכים (שליחים)?
 ג. מדוע שבת זה לא מניע בעצמו?

13. היכן היה גדעון בשעה שהביאו אליו את ראש עורב חאב?
 14. מה אפשר ללמוד על גדעון מתוכנו מהלך הקרב?

29 ספר שופטים | פרק ז'

יחידה 19 - המלחמה במדיינים (ט"ו-כ"ה)

10. כתבו בלשונכם במחברתכם על ההתארגנות של גדעון לקרב:
 "ויאמר: (מה אמר?) ...
 "ויהי: (למה חלקים חצו?) ...
 "ויהי: (מה נתן ולמי?) ...
 "ויאמר: (מה אמר?) ...

11. סדרו במחברתכם את המשפטים על פי סדר התרחשותם:
 הלוחמים קראו "חרב לה ולגדעון".

- הלוחמים החזיקו לפידים בשמאלם ושופרות בימין.
- גדעון והלוחמים תקעו בשופרות ושברו את הכדים.
- ברגע שבו נשברו הכדים התגלו לפתע הלפידים הנובעים שהיו בהם, וכל המחנה הורא.
- כל לוחם עמד תחתיו (במקומו) מסביב למחנה האויב, וכך חשב האויב שעם ישראל מקיף אותו מכל הכיוונים.

באורי מילים

יחזק... שלשה חודשים - חילק לשלושה חלקים.
 יצאם השופטים החיטוה - בחילוף הפסוקים.
 האמניית של חלית - ידעוהו איש תחתיו - עמד במקומם.
 ידעוהו - נאפו למלחמה.
 שברו (פסוק ט"ו) - פתחו התלים.

הקדמה

תכנון המלחמה: אחד מעקרונות המלחמה הוא תכנון המלחמה וביצוע בפועל. גדעון וחייליו מתכננים ומוציאים לפועל את אחד הקרבות המזהירים בתנ"ך כולו. במהלך הקרב הם משתמשים בתחבולה שתגרום לאויביהם לחשוב כי הם רבים.

מלחמה לילית: רוב המלחמות מתנהלות ביום, כיוון שבלילה האפשרות לראות את האויב מוגבלת. מלחמת גדעון היא מלחמה המתנהלת דווקא בלילה ומנצלת את החושך ואת חוסר האפשרות לראות.

נתיב הבריחה: המדיינים חונים למרגלות גבעת המורה בעמק יזרעאל, הנתחם מצד מזרח בהר תבור, גבעת המורה ועמק בית שאן. נתיב הבריחה של המדיינים יהיה לצד מזרח, כיוון שהם ירצו לשוב לארצם, השוכנת מדרום מזרח לארץ ישראל. מכיוון שבצד מזרח לארץ ישראל זורם נהר הירדן, עליהם למצוא מקומות שבהם המים רדודים וניתן לחצות ברגל את הנהר.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

1. מלחמה פסיכולוגית היא גורם משמעותי מאוד במהלך הקרב.
2. מה המניע של עם ישראל לרדוף אחרי המדיינים עד ארצם?

אפשרויות למענה ולדין

אחד המאפיינים של המלחמה היה הנס שבתוך הטבע. כמובן, ניתן להסביר את כל מהלכי המלחמה באופן הגיוני, רציונלי, אך קשה שלא לקבל את הפן העל-טבעי במלחמה. המלחמה מתנהלת בשני שלבים:

1. **השלב הראשון** הוא גם טבעי וגם נסי. גדעון מנסה ליצור תחושה שישנם המוני חיילים שצרים על מחנה מדיין. לשם כך הוא משתמש באש הנותנת תחושה של שריפה, וכן בקולות השופר המאיימים. גדעון בוחר בלחימה בלילה כדי להטעות את האויב ולגרום להמולה שאכן אירעה במחנה מדיין. המדיינים מאבדים את העשתונות והורגים איש את רעהו.

2. **השלב השני** הוא הרדיפה של ישראל אחר המדיינים בעזרת גיוס המוני של חיילים משבטי הצפון - נפתלי, אשר ומנשה. המדיינים נסים בחזרה לארצם ומנסים לעבור את הירדן דרך מעברות הירדן. גדעון מעוניין להכות במדיין מכה ניצחת שתחסל את האפשרות לתקוף את ישראל בעתיד. לכן הוא מגייס את שבט אפרים שימתין לכל המדיינים הנסים במעברות הירדן וימנע את נסיגתם.

המסרים העולים מן היחידה

1. **זריזות** - במהלך המלחמה באה לידי ביטוי חשיבות הזריזות בקרב, המובילה להכרעה מהירה בקרב.

2. **חוכמה** - מלחמה זו מתאפיינת בחוכמתו של גדעון ולא בכוחו הפיזי.

הצעות להמחשות ולהרחבות

לעשות לוח חול/אדמה שבו נראה את מהלך המלחמה של גדעון, וכך נוכל להמחיש ביתר בהירות את מהלך המלחמה.

שאלת הפנמה: כאשר הלוחמים הישראלים שמעו את קולות השופרות וראו את הלפידים, הם נאזרו בגבורה ויצאו לרדוף אחרי המדיינים. בסיום המלחמה כשחזרו הלוחמים המנצחים לבתיהם, סיפרו לבני משפחותיהם על הניצחון. כתבו את מה שמתאר אחד החיילים לבני משפחתו.